

PIRKANMAAN
AMMATTIKORKEAKOULU

”Nyt tämä on minun ikkuna”

**– Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistari
monikulttuurisena olohuoneena**

Katri Savolainen

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2009
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalisen kuntoutuksen
vaihtoehtoiset opinnot
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalisen kuntoutuksen vaihtoehtoiset opinnot

SAVOLAINEN, KATRI:

”Nyt tämä on minun ikkuna” – Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistari monikulttuurisena olohuoneena

Opinnäytetyö 35 s., liitteet 2 s.
Maaliskuu 2009

Opinnäytetyön tarkoituksena oli pohtia Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistarin tavoitetta olla ”monikulttuurinen olohuone” ja tämän tavoitteen toteutumista. Naistari on perustettu 1990-luvun puolivälissä ja sen toiminnan alkuvaiheesta asti oli selvää, että toiminta tulisi keskittymään Hervannan alueelle. Hervannassa asui jo tuolloin suurin osa Tampereella asuvista maahanmuuttajista ja toiminta haluttiin sijoittaa lähelle heitä.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Työn aineistonkeruumenetelmänä käytettiin yksilömuotoisia teemahaastatteluja. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Kerätyn aineiston analyysitapana käytettiin laadullisen aineiston sisällönanalyysia. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu monikulttuurisuuden käsitteestä ja sosiologi Zygmunt Baumanin ajatuksista koskien yhteistä toimintaa, jolle on välttämätöntä kontakti toisiin ihmisiin ja heidän erilaisuutensa tiedostaminen.

Haastatteluaineiston perusteella voidaan todeta, että Naistarilla on kaksi merkittävää funktiota; antaa asiakkailleen palveluohjaukselliseksi luonnehdittavaa apua ja tarjota maahanmuuttajataustaisille naisille paikka tavata muita naisia. Naistari näyttäytyi aineistossa luontevana paikkana tutustua muihin naisiin. Haastatteluaineistossa myös Naistarin tarjoama mahdollisuus keskusteluun koettiin merkittävänä asiana.

Naistari voidaan nähdä modernina versiona antiikin ajan toreista, joille niin tavalliset kansalaiset kuin ammattifilosofitkin kokoontuivat tapaamaan toisiaan, neuvottelemaan ja keskustelemaan. Naistarin kaltaisten tapaamispaikkojen, olohuoneiden, merkitys korostuu tänä aikana, jolloin kansalaisilla ei ole enää aiemman kaltaisia mahdollisuuksia toistensa kohtaamiseen, keskusteluun, neuvotteluun, väittelyyn ja sopimiseen. Naistarin merkitystä ja sen poikkeuksellisuutta korostaa sekin asia, että nykyaikana useimpiin tiloihin liittyy jonkinasteisen kuluttamisen aspekti, jollaista Naistariin ei liity. Naistari edustaa Baumanin ajatusta yhteisestä toiminnasta, joka pakottaa ihmiset kanssakäymiseen toisten ihmisten kanssa ja huomaamaan heidän erilaisuutensa. Erilaisuus on olemassa, sitä ei kielletä eikä sitä tukahduteta. Erilaisuuden olemassaoloon ja sen hyväksymiseen ja kunnioittamiseen paneudutaan Naistarilla joka päivä.

Asiasanat: maahanmuuttajat, monikulttuurisuus, tila, empowerment, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Pirkanmaa University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Social Rehabilitation

SAVOLAINEN, KATRI:

"Now this is my window" – International Women's Meeting Point as a Multicultural Living Room

Bachelor's Thesis 35 pages, attachments 2 pages
March 2009

The purpose of this thesis was to consider International Women's Meeting Point Naistari's aim to be "a multi-cultural living room" and how this aim comes true. Naistari was founded in the middle of the 1990's and from early on it was obvious that it would be situated in Hervanta area. Most of the immigrants in Tampere were living in Hervanta at that time as they are still and the idea was that Naistari should be located close to them.

This thesis was qualitative. The data was collected by interviewing six Naistari's clients using method of individual theme interviews. The interviews were recorded and transcribed. The collected data were analyzed using qualitative content analysis. The theoretical basis of this thesis consists of perspective of multi-culturality and Zygmunt Bauman's thoughts concerning joint activity that demands taking contact to other people and acknowledging their differences.

The results show that Naistari has two significant functions. The first one is to offer its clients help that has characteristics of case management, and the second significant function of Naistari is to provide its clients with a place to meet other women. According to the results, Naistari is a natural place to meet other women. Also the possibility for discussion was seen as a significant factor.

Naistari can be seen as a modern day version of agoras, market places of ancient Rome and Greece where common people and professional philosophers gathered together to meet each other, to negotiate and to discuss. The significance of meeting points similar to Naistari accentuates now that people do not have similar opportunities for encountering each other for discussion, debate and reconciliation. Also the fact that nowadays a majority of places are accompanied by an aspect of consuming emphasizes the importance and rareness of Naistari. Naistari represents Bauman's conception of joint activity that forces people to interact with each other and to acknowledge their differences. Differences exist, they are not denied or suffocated. At Naistari, the existence of differences and accepting them are taken into consideration every day.

Keywords: immigrants, multi-culturality, place, empowerment, sense of community

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	5
2. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	9
2. 1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	10
2. 2 Tiedonhankinta ja tutkimusaineisto.....	11
2. 3 Aineiston analyysitapa.....	12
3. NAISTARIN TAVOITTEET.....	13
3.1 Naistarin tavoitteiden tausta.....	13
3.2 Monikulttuurisuus.....	15
3.3 Palveluohjaus asiakastyön menetelmänä.....	17
3.4 Voimaantuminen.....	18
4. TILAKYSYMYS.....	21
4.1 Naistari olohuoneena.....	21
4.2 Yhteisöllisyys olohuonemaisten kohtaamispaikkojen arjessa.....	22
4.3 Antiikin agorat ja nykypäivän julkinen tila	23
4.4 Tapaamispaikat ja ”Ei-paikat”.....	24
5. NAISTARI MONIKULTTUURISENA OLOHUONEENA.....	25
5.1 Auttava olohuone.....	26
5.2 Yhteisöllinen olohuone ja mahdollisuus keskusteluun.....	28
5.3 Olohuoneen ilmapiiri.....	32
5.4 Voimaantumista edesauttava olohuone	33
6. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	34
7. OMAN TYÖN ARVIOINTI JA JATKOTUTKIMUSTARPEET.....	37
LÄHTEET.....	40
LIITTEET.....	42

1. JOHDANTO

Suomen virallinen väkiluku 31.12.2007 oli 5 300 484. Suomessa asui vuoden 2007 lopussa vakinaisesti 132 708 ulkomaiden kansalaista, suhteutettuna koko maan väkilukuun se oli 2,5 prosenttia koko maan väestöstä. Ulkomaiden kansalaisten määrä lisääntyi vuoden 2007 aikana 10 969 henkilöllä (kts. liite 2). Suomen väkimäärän lisäys vuoden 2007 aikana (23 529 hlöä) oli suurin 1990-luvun alkuvuosien jälkeen. Ensimmäisen kerran Suomen itsenäisyyden aikana muuttovoitto ulkomailta oli luonnollista väestönlisäystä suurempi väkilukua kasvattava tekijä. (Tilastokeskus 2008a; Tilastokeskus 2008b.)

Vuoden 2007 lopussa Tampereella ja Tampereen kaupunkiseudulla asui 8 249 ulkomaan kansalaista, mikä on 2,5 % alueen koko väestöstä. Heistä 81 % asui Tampereella. Tampereella asui tuolloin 6 673 ulkomaan kansalaista, mikä oli 3,2 % koko väkiluvusta. Eri kansallisuuksia Tampereella asui yhteensä 127. Eniten Tampereella asuu Venäjän, Viron, Intian, Kiinan ja Irakin kansalaisia. Vuonna 2007 nettomaahanmuutto Tampereelle oli +568 henkilöä. Nettomaahanmuutolla tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttaneiden määrästä vähennetään maastamuuttaneiden määrä. (Tampereen kaupunki 2008.)

Eniten ulkomaan kansalaisia Tampereella ja Tampereen kaupunkiseudulla asui Hervannassa, jossa vuoden 2008 loppuun mennessä asui 2 099 ulkomaan kansalaista. Tämä tarkoittaa, että 9,6 % alueen väestöstä oli ulkomaan kansalaisia. Kolme suurinta ryhmää Hervannassa asuvista ulkomaan kansalaisista muodostavat venäläiset (365 hlöä), intialaiset (250 hlöä) ja virolaiset (142 hlöä). (Tampereen kaupunki 2009.)

Maahanmuuttajien määrän lisääntyminen ja Suomen muuttuminen entistä monikulttuurisemmaksi ovat olleet noin viimeisen kahdenkymmenen vuoden kuluessa välillä melko kiivaankin yhteiskunnallisen keskustelun kohteena. Syksyn 2008 kuntavaalit nostivat nämä aiheet jälleen laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tämä opinnäytetyö on siis aiheeltaan hyvin ajankohtainen.

Haluan opinnäytetyölläni tuoda esiin näkemystä, jonka mukaan jokainen yhteiskunta tuottaa omaa erityistä monikulttuurisuuttaan. Mikään maa ei ole samalla tavalla monikulttuurinen kuin jokin toinen. Erityisyyden taustalla on kyseisen yhteiskunnan oma historia ja se, millaisista toimijoista ja kulttuureista tuon yhteiskunnan monikulttuurisuus kulloinkin koostuu. Jokainen paikallinen muunnelma monikulttuurisesta yhteiskunnasta muodostuu aina erityiseksi tietyssä historiallisessa tilanteessa. Olen opinnäytetyössäni pyrkinyt tuomaan esiin sitä millaisena monikulttuurisuus näyttäytyy Naistarin arjessa.

Maahanmuuttajien osuus Hervannan väestöstä on ollut jo 1990-luvun alkuvuosista lähtien suurin verrattuna muihin Tampereen asuinalueisiin. Maahanmuuttajien asettumisen Hervantaan olivat 1990-luvun puolivälissä havainneet myös kolme työtöntä Hervannassa asuvaa tamperelaisnaista Kirsti Viljanen, Marja Soinio ja Paula Rantasaari, jotka päättivät ryhtyä tekemään jotakin maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukemiseksi. Kolmikko perusti Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka ry-nimisen yhdistyksen, jonka hallituksen he itse muodostivat. Kirsti Viljanen valittiin yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Hän oli toiminut vuosien ajan Tampereen kaupungin Ulkomaalaistoimiston ohjaajana ja oli työssään nähnyt kuinka maahanmuuttajanaiset jäävät usein yksin kotiin, kun miehet ovat töissä. Naisille vieraassa maassa ei ollut tarjolla sellaisia mahdollisuuksia lähteä kotoa kuin miehillä. Hän oli myös kuullut, että Itävallan Wieniin on perustettu vain naisille tarkoitettuja kohtaamispaikkoja ja pohti miksi Suomessa ei ollut ryhdytty kehittämään samantyyppistä toimintaa. (Viljanen 2008.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on pohtia Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistarin tavoitetta olla ”monikulttuurinen olohuone” ja tämän tavoitteen toteutumista. Opinnäytetyöprosessi käynnistyi keväällä 2008 ollessani sosionomi (AMK)-opintojen viimeisessä harjoittelussa Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistarilla, Hervannassa. Kansainvälinen naisten tapaamispaikka ry. purettiin vuonna 2000, kun se liittyi osaksi Pirkanmaalla toimivan Settlementti Naapurin toimintaa. Tällöin tapaamispaikan viralliseksi nimeksi vakiintui Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistari. Aiemmin Naistari nimeä oli ilmeisesti käytetty vain puhekielessä. Tulen johdonmukaisuuden vuoksi käyttämään työssäni Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka Naistarista nimitystä Naistari.

Minulla oli kiinnostus tehdä työtä maahanmuuttajien kanssa, mutta kokemusta minulla ei ollut lainkaan. Minulle oli myös ollut jo pidemmän aikaa selvää, että haluaisin tehdä opinnäytetyöni liittyen maahanmuuttajiin ja heidän kotoutumiseensa suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta työn tarkempi määritelmä ja yhteys työelämään puuttivat. Harjoittelussa Naistarilla palaset kuitenkin loksahdivat kohdalleen ja löysin aiheen työlleni. Harjoitteluni alusta asti minuun teki suuren vaikutuksen Naistarilla vallitseva tunnelma. Kevät kului ja kokemukseni maahanmuuttajien kanssa työskentelystä karttui. Aloin pohtia mahdollisuutta tehdä opinnäytetyöni Naistarin toimintaan liittyen. Keskustelin asiasta niin koulussa kuin Naistarilla ja ajatukseni sai lämpimän vastaanoton. Alkuperäinen ajatus oli tehdä historiikki Naistarin 12-vuotisesta taipaleesta, mutta työskentelyn edetessä päädyin työssäni pohtimaan Naistaria ”monikulttuurisena olohuoneena”.

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa tutkimusta on Suomessa tehty jonkin verran, mutta aihetta on pääosin lähestytty hyvin eri näkökulmista kuin tässä opinnäytetyössä. Kuitenkin mm. Marjo Harju-Tolpan (2004) ammatillinen lisensiaattityö monikulttuuristen naisryhmien voimaantumisen ja sosiaalisista verkostoista asettuu aiheeltaan ja teoriapohjaltaan suhteellisen lähelle tämän opinnäytetyön aihetta ja teoreettisen viitekehyksen osana käytettyjä ajatuksia suomalaisesta monikulttuurisuudesta.

Maahanmuuttajien kanssa työskentely ja heidän kotoutumisensa tukeminen edustavat yhtä työkenttää jonka tarpeisiin pystytään sosionomin (AMK) osaamisella vastaamaan. Toiseen maahan muuttaminen ei sinällään ole ongelma eikä näin ollen automaattisesti vaadi sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisten apua. Maahan muuttamisen taustalla voi kuitenkin usein olla tekijöitä, jotka vaativat ammattilaisten vastaantuloa ja tukea uuteen maahan kotoutumisen edesauttamiseksi. Toiseen maahan muuttaminen esimerkiksi lähtömaan sodan, nälänhädän tai ympäristökatastrofin seurauksena voi olla hyvinkin traumaattinen kokemus, josta selviytyminen ja elämän uudelleen aloittaminen vieraassa maassa edellyttää maahanmuuttajan kanssa työskenteleviltä moniammatillisista yhteistyötä. sosionomin (AMK) ammattitaidolla on merkittävä sijansa tässä moniammatillisessa verkostossa

2. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Laajemmasta näkökulmasta katsottuna haluan opinnäytetyölläni ottaa osaa käynnissä olevaan maahanmuuttoa käsittelevään keskusteluun tuomalla esiin näkemystä, jonka mukaan jokainen yhteiskunta tuottaa omaa erityistä monikulttuurisuuttaan. Mikään maa ei ole samalla tavalla monikulttuurinen kuin jokin toinen maa. Erityisyyden taustalla on kyseisen yhteiskunnan oma historia ja se, millaisista toimijoista ja kulttuureista tuon yhteiskunnan monikulttuurisuus kulloinkin koostuu. Jokainen paikallinen muunnelma monikulttuurisesta yhteiskunnasta muodostuu aina erityiseksi tietyssä historiallisessa tilanteessa. Tästä syystä emme voi luotettavasti päätellä esimerkiksi Ranskan tai vaikkapa Ruotsin monikulttuurisuuden perusteella miten monikulttuurisuus tulee Suomessa muotoutumaan.

Monikulttuurisuuden käsite sisältää yksinkertaisimmillaan nähtynä ajatuksen, jonka mukaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa on, tavalla tai toisella yhtä aikaa läsnä useita erilaisia kulttuureja. Monikulttuurisuus on pelkän eri kulttuurien yhtäaikaisen läsnäolon lisäksi elämää kaikessa monimuotoisuudessaan; tekoja ja toimintaa, kohtaamisia ja eroja. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 19, 26.) Tätä kaikkea on myös Naistarin arki; eri kulttuurien läsnäoloa, mutta ennen kaikkea elämää ja kaikkea sitä mitä se pitää sisällään.

Opinnäytetyön tarkoituksena on pohtia Naistarin tavoitetta olla ”monikulttuurinen olohuone” ja sen toteutumista. Opinnäytetyöprosessi alkoi selvittämällä mikä on keskeisin Naistarin toiminnan taustalla oleva tavoite. Naistarin toimintaa keskeisimmin ohjaava tavoite on ”olla monikulttuurinen olohuone”. Työ on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen.

Opinnäytetyön toteutusta on määrännyt suurelta osin muutamat laadulliselle tutkimukselle ominaiset piirteet, joista merkittävimpana sen prosessinomaisuus. Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeräämisen välineenä toimii tutkija itse, joten aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät tutkijan tietoisessa mielessä vähitellen samalla kun tutkimusprosessi etenee. Laadullisen tutkimuksen prosessimaisuudesta kertoo myös se, että tutkimuksen toteutuksen eri vaiheet eivät välttämättä ole ennakolta jäsennettävissä selkeästi eri vaiheisiin, vaan tutkimuksen

etenemistä koskevat ratkaisut voivat löytää muotonsa vasta tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi 2007, 70.)

Selvittääkseni tuon keskeisimmän Naistarin toiminnan taustalla olevan tavoitteen kävin opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa läpi Naistarin historiaa erilaisten hallinnollisten dokumenttien muodossa. Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä oli tarkoituksena soveltaa narratiivisuutta, mutta jo aineistonkeruun varhaisessa vaiheessa kävi ilmi, että kyseinen menetelmä ei tulisi tuottamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin, joten vaihdoin aineistonkeruumenetelmän teemahaastatteluun. Merkittävin syy narratiivisesta aineistonkeruumenetelmästä luopumiseen oli riittämätön yhteinen kielitaito haastattelijan ja haastateltavien välillä, jota menetelmän onnistunut käyttö olisi vaatinut.

Tämän luvun ensimmäisessä alaluvussa määrittelen opinnäytetyön tutkimustehtävän ja –kysymykset. Toisessa alaluvussa keskityn tutkimusaineiston keruuseen; haastateltujen valintaan ja haastattelujen toteutukseen. Viimeisessä alaluvussa kerron kuinka kerätty aineisto on analysoitu.

2. 1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimustehtävänä on pohtia Naistarin tavoitetta olla ”monikulttuurinen olohuone” ja tämän tavoitteen toteutumista. Rajaan tutkimustehtävän koskemaan pääasiassa Naistarin perustoimintaa vuodesta 1996 vuoden 2008 loppuun asti. Koska Naistarin perustoiminta punoutuu toisinaan hyvinkin tiiviisti yhteen kulloinkin käynnissä olevien projektien kanssa, projektimuotoista toimintaa ei ole suljettu kokonaan pois tutkimustehtävän ulottuvista. Naistarin toimintaan kuuluvien Ahjolan järjestämien suomen- ja englanninkielenkurssien käsittely on tietoisesti tässä opinnäytetyössä jätetty maininnan tasolle.

Tutkimuskysymykset ovat:

Mikä on Naistarin tarkoittama ”monikulttuurinen olohuone”?

Minkälainen olohuone Naistari asiakkaiden kokemusten mukaan on?

2. 2 Tiedonhankinta ja tutkimusaineisto

Tässä opinnäytetyössä käytetty tutkimusaineisto koostuu opinnäytetyötä varten tehdyistä kuuden Naistarin asiakkaan haastatteluista. Haastatellut Naistarin asiakkaat on valittu minun ja Naistarin työntekijöiden harkintakyvyn perusteella. Haastateltavien valinnassa pyrittiin ottamaan huomioon haastatteluun riittävä suomen- tai englanninkielentaito. Kaikkien haastatteluihin valittujen henkilöiden suomenkielentaito oli kuitenkin parempi kuin heidän englanninkielentaitonsa, joten kaikki haastattelut toteutettiin suomeksi. Haastateltavien valinnassa oli etua siitä, että olin Naistarilla tekemäni harjoittelun aikana tutustunut Naistarin asiakkaisiin ja olin näin ollen selvillä esimerkiksi juuri heidän kielitaidostaan, joka oli merkittävä edellytys haastattelujen onnistumiselle.

Haastatteluihin osallistuvat naiset pyrittiin valitsemaan siten, että he edustaisivat taustaltaan ja suhteeltaan Naistariin mahdollisimman monipuolista otosta. Haastatteluihin valittiin etniseltä taustaltaan erilaisia henkilöitä. He ovat olleet Suomessa eripituisia ajanjaksoja ja heidän Naistarilla viettämänsä aika eroaa toisistaan; toiset ovat käyneet Naistarilla kauemmin kuin toiset. Näin ollen he ovat olleet mukana Naistarin toiminnan erivaiheissa.

Haastattelut tehtiin Naistarilla ja ne toteutettiin yksilömuotoisina teemahaastatteluina suomenkielellä. Haastatteluissa minulla oli mukana ns. haastattelurunko (liite 1) keskusteltavista asioista. Keskustelin haastattelutilanteessa kaikkien haastateltavien kanssa samoista teemoista, mutta teemojen käsittelyjärjestys ja laajuus vaihtelivat. Kaikkia kuutta naista haastateltiin kerran. Yhden haastattelun kesto oli noin 30–45 minuuttia. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin.

Naiset olivat asuneet Suomessa enimmillään kahdeksantoista ja vähimmillään kuusi vuotta. Haastatteluista kuudesta naisesta yksi oli kotoisin Venäjältä, yksi Ukrainasta, yksi Pakistanista, yksi Kiinasta ja kaksi Irakista. Haastateltujen naisten anonymiteetin suojaamiseksi haastateltujen nimet on muutettu niin, että ne edustaisivat maailmanlaajuisesti mahdollisimman yleisesti käytössä olevia naisten nimiä.

2.3 Aineiston analyysitapa

Opinnäytetyötä varten kerätyn aineiston analyysitapana on käytetty laadullisen aineiston sisällönanalyysia Tuomen ja Sarajärven (2006) mukaan. Aineiston analyysin ensimmäisessä vaiheessa luin litteroidut haastattelut läpi pariin kertaan, jonka jälkeen siirryin aineiston teemoitteluun havaintomatriisiin. Havaintomatriisissa haastatellut henkilöt oli numeroitu yhdestä kuuteen. Myöhemmässä vaiheessa annoin haastatelluille henkilöille nimet. Havaintomatriisin teemat on muodostettu haastatteluaineistosta merkityksellisiksi nousseiden teemojen perusteella. Ensimmäiset teemat olivat: haastateltavan tausta, mistä saanut tietää Naistarista, ensimmäistä kertaa Naistarilla, tutustuminen muihin naisiin, kuinka usein käy Naistarilla, onko Naistari ”monikulttuurinen olohuone”?, tuleeko Naistarille viettämään aikaa ilman mitään erityistä asiaa, yhteisöllisyys Naistarilla, Naistari kotoutumisen tukena ja tärkeintä Naistarissa.

Teemojen laatimisen jälkeen kävin jokaisen litteroidun haastattelun läpi hyvin yksityiskohtaisesti ja lisäsin haastatteluista nousseet raakahavainnot havaintomatriisiin teemoittain. Tämän jälkeen siirryin aineiston pelkistämiseen eli kysyin aineistolta tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä. Pyrin tunnistamaan aineistosta tutkimustehtävän kannalta olennaiset asiat ja pelkistämään näitä asioita ilmaisevat lauseet yksittäisiksi ilmaisuiksi. Yhdistin samaa tarkoittavat ilmaisut samaan kategoriaan ja nimesin kategorian sen sisältöä kuvaavalla nimellä. Pelkistetetyt teemat olivat: haastateltavan tausta, ensimmäinen vierailu, tutustuminen muihin naisiin, Naistari ”monikulttuurinen olohuone”?, yhteisöllisyys Naistarilla, Naistari kotoutumisen tukena ja Naistarissa tärkeintä. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 103.)

Jatkoin aineiston käsittelyä yhdistämällä samansisältöisiä kategorioita toisiinsa ja muodostin niin sanottuja yläkategorioita. Yläkategoriat nimesin jälleen niiden sisältö kuvaavalla nimellä. Lopulliset yläkategoriat olivat: ensikokemukset Naistarista, Naistarilta haettu ja saatu apu, yhteisöllisyys Naistarilla ja keskustelumahdollisuus, Naistari kotoutumisen tukena, Naistarilla vallitseva ilmapiiri ja voimaantumiseen liittyvät kokemukset. Aineistosta muodostuneiden kategorioiden avulla pyrin vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 103.)

3. NAISTARIN TAVOITTEET

Tässä luvussa keskityn Naistarin tavoitteisiin. Tarkastelussa on ensin se arvopohja, josta nämä tavoitteet kumpuavat ja Naistarin tavoitteet yleisesti. Naistarin tavoitteista tarkastelu jatkuu monikulttuurisuuden-käsitteeseen. Toisessa alaluvussa esille ottamani näkökulma monikulttuurisuudesta yhdessä Zygmunt Baumanin yhteisestä toiminnasta esittämien ajatusten kanssa muodostaa opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen. Kolmannessa alaluvussa kerron siitä, mitä palveluohjauksella tarkoitetaan asiakastyön menetelmänä. Palveluohjauksen merkitys tämän työn kannalta on siinä, että onnistuessaan sillä pystytään edesauttamaan Naistarin tavoitteiden toteutumista. Koska palveluohjaus voidaan nähdä asiakasta voimaannuttavana toimintana, olen ottanut myös voimaantumisen-käsitteen mukaan työhön. Voimaantumisen-käsitettä avaan tämän luvun viimeisessä alaluvussa.

3.1 Naistarin tavoitteiden tausta

Vuosituhanen vaihteessa Naistari liittyi ensin osaksi Setlementtiliitto ry:tä ja hieman myöhemmin Pirkanmaalla toimivaa Setlementti Naapuria. Vaikka syyt liitokseen olivatkin lähes yksinomaan yhteydessä kasvaneen yhdistyksen hallinnon helpottamiseen, sisälsi se myös Naistarin toimintaa ohjaavien arvojen pohtimista uudelleen ja Setlementtiliikkeen tunnustamien arvojen omaksumista. Setlementtiliike on puoluepoliittisesti sitoutumaton, ekumeenisen perustansa tunnustava toimija, jonka toiminnan perusarvot ovat yhteisöllisyys, lähimmäisenrakkaus ja erilaisten ihmisten välinen yhteistyö. (Sternberg 2005, 11.)

Naistarilla on läpi koko sen toimintahistorian ollut kuusi suurempaa tavoitetta, jotka ovat:

1. tarjota naisille paikka, jossa kokoontua
2. tarjota naisille paikka, jossa tavata muita naisia
3. tarjota naisille paikka, jossa opiskella suomen kieltä
4. antaa neuvoja ja ohjausta erilaisissa suomalaista palvelujärjestelmää koskevilla kysymyksissä
5. tukea maahanmuuttajanaisten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan
6. avartaa naisten elämän piiriä ja sosiaalisia verkostoja.

Tiivistetysti Naistari ilmaisee tavoitteekseen olla ”kaikille naisille avoin monikulttuurinen olohuone”. Tässä opinnäytetyössä pohditaan Naistarin tavoitetta olla ”monikulttuurinen olohuone”. ”Monikulttuurinen olohuone” -ajatukseen kietoutuvat tiiviisti Naistarin yllä esitetyistä tavoitteista seuraavat: tarjota naisille paikka, jossa tavata muita naisia, antaa neuvoja ja ohjausta erilaisissa suomalaista palvelujärjestelmää koskevissa kysymyksissä, avartaa naisten elämän piiriä ja sosiaalisia verkostoja ja tukea maahanmuuttajanaisten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Naistarin tavoite tukea maahanmuuttajanaisten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan täydentää maahanmuuttajien kotouttamista ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevaan lakiin perustuvia palveluita. Suomen lainsäädännössä on erikseen määritelty maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta astui voimaan 9.4.1999. Lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa, valinnanvapautta ja turvata turvapaikanhakijoiden ja joukkopaon vuoksi tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito järjestämällä vastaanotto. Tähän pyritään toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Lisäksi lain tavoitteena on auttaa ihmiskaupan uhreja. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493.)

Koska kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä, eivät muut kuin viranomaistahon edustajat voi järjestää kotouttamista. Muiden toimijoiden kuin viranomaisten taholta tapahtuvan maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen järjestämisestä käytetään nimitystä kotoutumisen tukeminen. Viranomaisten järjestämiä kotouttamistoimia tukevia palveluita voivat toteuttaa erilaiset maahanmuuttajien kanssa työskentelevät tahot, kuten esimerkiksi Naistari.

Naistarilla on usein maahanmuuttajataustaisia harjoittelijoita, joiden harjoittelu luetaan työvoimapoliittiseksi toimenpiteeksi. Näillä harjoittelussa olevilla naisilla on yksilöllisesti heille määriteltyjä työtehtäviä kuten esimerkiksi: ruoanlaittoa, siivousta ja lasten hoitamista. Harjoittelupäivien kesto vaihtelee neljästä kuuteen tuntiin. Harjoittelun merkitys ei ole päivän aikana suoritettujen työtehtävien määrässä tai

suuruudessa, vaan siinä, että harjoittelijalla on paikka jossa hän päivittäin käy, jossa hänellä on harjoittelupaikan toimintaa tukevia ja siksi merkityksellisiä työtehtäviä ja jossa hän tapaa muita ihmisiä. Naistarilla harjoitteluun tulevat naiset ovat usein myös Naistarin asiakkaita ja päivän aikana he saattavat saada ohjausta ja neuvontaa henkilökohtaisiin kysymyksiinsä. Tämän vuoksi tässä opinnäytetyössä sana harjoittelija toimii synonyymina sanalle asiakas sillä erotuksella, että tuolla hetkellä ko. Naistarin asiakas on ollut Naistarilla myös harjoittelussa.

3.2 Monikulttuurisuus

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu tässä luvussa esitetystä näkökulmasta monikulttuurisuuteen ja seuraavassa luvussa esille ottamistani Zygmunt Baumanin ajatuksista koskien yhteistä toimintaa. Työssä käytetyn suomalaista monikulttuurisuutta käsittelevän viitekehysten perusta on teoksessa ”Suomalainen vieraskirja” (Rastas, Huttunen & Löytty 2005) esitetyissä ajatuksissa suomalaisesta monikulttuurisuudesta. Seuraavassa avaan monikulttuurisuuden käsitteen käyttöä Suomessa Rastaa, Huttusen ja Löytyn (2005) mukaan.

Keskustelu monikulttuurisuudesta ja siihen vahvasti sidoksissa olevista ilmiöistä on usein vaikeaa, koska keskusteluissa käytettyjen käsitteiden määrittäminen ei ole yksiselitteistä tai sitä ei tehdä lainkaan. Keskustelun osapuolet voivat käyttää samaa käsitettä, mutta hyvin erilaisissa merkityksissä. Suomalaista keskustelua monikulttuurisuudesta vaikeuttaa myös se, että keskusteluun liittyvät käsitteet on tuotu usein muualta. Ne ovat syntyneet Suomen tilanteesta eroavissa oloissa ja ne sisältävät aiempien käyttöyhteyksien historian ja sosiaalisten suhteiden jättämiä jälkiä. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 18.)

Monikulttuurisuuden käsite tuli mukaan suomalaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun 1980-luvun lopulla, kun maahanmuuttajien määrä Suomessa alkoi kasvaa. Yksinkertaisimmillaan nähtynä monikulttuurisuus sanana väittää, että yhteiskunnassa elää rinnakkain useita, kulttuuriltaan toisistaan eroavia ryhmiä. Sellaisena se on siis lähinnä vain kuvaileva tai asiantilan toteava termi. Mikäli monikulttuurisuus nähdään yksinkertaisesti tällaisena asiantilaa kuvaavana terminä, on perusteltua väittää, että suomalainen yhteiskunta on monikulttuurinen. Globaalit muuttoliikkeet ja erityisesti 1990-luvulta kasvanut maahanmuutto ovat tehneet pohdinnat monikulttuurisuudesta

uudella tavalla ajankohtaisiksi. Uudenlaiset ryhmät omine erityisine kulttuureineen ja elämäntilanteineen ovat tulleet osaksi suomalaisen yhteiskunnan arkea. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 16–17, 20.)

Monikulttuurisuuden käsitettä käytetään usein myös normatiivisena, poliittisena käsitteenä, jonka avulla halutaan osallistua väittelyyn siitä, minkälainen yhteiskunta nähdään hyvänä ja tavoittelemisen arvoisena. Tällä tavoin monikulttuurisuuden käsite tulee usein välineeksi määrittellä eri ryhmien välisiä suhteita. Suomessa monikulttuurisuudella on viitattu sekä erilaisten ihmisten ja ryhmien elämiseen samassa tilassa ja ajassa että monenlaisiin ihanteellista yhteiskuntaa ja erilaisten ryhmien välistä yhteiseloä koskeviin käsityksiin. Tämä tekee monikulttuurisuuden käsitteen ongelmalliseksi; se on samaan aikaan sekä tiettyä asiantilaa kuvaileva, mutta myös kyseisen asiantilan seurauksia määrittävä käsite. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 20, 119.)

Monikulttuurisuus ei kuitenkaan ole missään tapauksessa pelkkää puhetta, vaan se on elämää kaikessa monimuotoisuudessaan; tekoja ja toimintaa, poliittisia päätöksiä, kohtaamisia ja eroja. Kieli on silti merkittävä tekijä siinä, millaisena maailma nähdään. Käsitteet joita käytämme ohjaavat tekemiämme havaintoja ja vaikuttavat niistä muodostettaviin johtopäätöksiin. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 19.)

Jokainen yhteiskunta tuottaa omaa erityistä monikulttuurisuuttaan. Erityisyyden taustalla on kyseisen yhteiskunnan oma historia ja se, millaisista toimijoista ja kulttuureista tuon yhteiskunnan monikulttuurisuus kulloinkin koostuu. Jokainen paikallinen muunnelma monikulttuurisesta yhteiskunnasta muodostuu aina erityiseksi tiettyssä historiallisessa tilanteessa, eikä näin ollen esimerkiksi muualla tehtyä tutkimusta voida lukea ikään kuin ennusteena tulevaisuuden Suomesta, tai ohjeena sille, kuinka voisimme toimia tuottaaksemme sellaisen monikulttuurisen yhteiskunnan jota tavoittelemme. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 22.)

Monikulttuurisuus ei kuitenkaan ole lainkaan ongelmaton ilmiö. Sen problematiikkaa on tuonut laajaan julkiseen keskusteluun esimerkiksi Ayaan Hirsi Ali, joka on arvostellut erityisesti musliminaisten asemaa. Hirsi Ali kyseenalaistaa teoksessaan *Pakomatalla* (2006) mm. länsimaiden tapaa hiljaisesti hyväksyä, myös länsimaissa tapahtuvia, väkivaltaisuuksia ja jopa räikeitä ihmisoikeusrikkomuksia sen varjolla, että

niiden katsotaan olevan osa toista kulttuuria ja siksi niihin ei olisi sopivaa puuttua. Pitkään Hollannissa asunut Hirsi Ali sanoo, että 1980-luvulla, kun maahanmuutto Hollantiin lisääntyi, hollantilaisten keskuuteen vakiintui näkemys, jonka mukaan yhteiskunnan tulisi käyttäytyä maahanmuuttajia kohtaan siivosti ja ymmärtäväisesti ja hyväksyä heidän erilaisuutensa ja uskomuksensa. Hirsi Alin mukaan tästä oli seurauksena se, että maahanmuuttajat päätyivät asumaan erilleen, opiskelemaan erillään ja seurustelemaan erilleen. (Hirsi Ali 2006, 280–282)

Monikulttuurisuus merkitsee siis uudenlaisia haasteita arkipäivässämme. Nämä haasteet kohdistuvat laajemmassa merkityksessä kokonaisuun instituutioihin, kuten esimerkiksi koulu- tai poliisilaitokseen, ja niissä toimiviin eri alojen ammattilaisiin. Ruohonjuuritasolla nämä haasteet kohdistuvat yksilöihin erilaisissa arkipäiväisissä tilanteissa. Yksittäinen ihminen voi joutua tekemisiin monikulttuurisuuden liittyvien kysymysten kanssa esimerkiksi saadessaan maahanmuuttajataustaisen naapurin tai työtoverin. Oikea tapa toimia riippuu tietysti tilanteesta. Valmiita vastauksia ja käyttäytymisohjeita on mahdoton tarjota. Arki monikulttuurisessa yhteiskunnassa haastaa jatkuvaan, avoimeen keskusteluun yhdessä elämisen periaatteista ja käytännöistä. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 23.)

Monikulttuurisuus käsitteenä sisältää siis ajatuksen, jonka mukaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa on, tavalla tai toisella yhtä aikaa läsnä useita erilaisia kulttuureja. Käsite ei sinällään kuitenkaan kerro enempää näistä kulttuureista; millaisia ne ovat tai millaisessa suhteessa ne ovat toisiinsa. Puhuttaessa monikulttuurisuudesta, puhujille on yleensä selvää, että kulttuuri nähdään ihmisten koko elämäntapaa jäsentäväksi asiaksi, eikä esimerkiksi taiteeksi. Kulttuurilla tarkoitetaan yhtäältä ihmisen arkisia käytäntöjä, ruokaa ja juomaa, pukeutumista ja musiikkia, toisaalta sillä viitataan vähemmän näkyviin asioihin, kuten arvoihin ja normeihin. Kulttuuri voidaan siis nähdä jonakin, joka määrittelee ja jäsentää arkielämäämme ja tapamme katsoa maailmaa. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 26.)

3.3 Palveluohjaus asiakastyön menetelmänä

Puhuttaessa palveluohjauksesta asiakastyön menetelmänä (case management), sillä tarkoitetaan prosessia, jonka tarkoituksena on määrittää asiakkaan yksilölliset voimavarat ja palvelutarpeet ja löytää niihin tarpeisiin parhaiten vastaavat palvelut ja

tukimuodot. Palveluohjaus on asiakaslähtöinen ja asiakkaan etua painottava työskentelymuoto. Palveluohjausta voidaan toteuttaa laajasti eri sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasryhmien kohdalla, silloin kun kyseessä on pitkäaikainen ja monimutkainen palveluntarve. Palveluohjauksella pyritään pohjimmiltaan asiakkaan mahdollisimman itsenäisen elämän tukemiseen. (Suominen & Tuominen 2007, 7, 13.)

Palveluohjaajan työn tulee perustua mahdollisimman tasavertaiseen ja arvostavaan suhteeseen palveluohjaajan ja asiakkaan välillä. Palveluohjaajan toimeksiantaja on yksittäinen asiakas, ei siis esimerkiksi hänen perheensä, joten asiakas itse määrittää palveluohjauksen toimeksiannon ja vaikutuksen sekä niiden rajat. Palveluohjauksen onnistumisen edellytys on asiakkaan ja työntekijän välillä vallitseva luottamussuhde. Keskinäisen luottamuksen syntymiseksi työntekijän on hyvä tiedostaa, että asiakkaalla saattaa usein olla negatiivisia kokemuksia viranomaisista tai muista palveluntuottajista ja omalla kunnioitukseen ja vastavuoroisuuteen perustuvalla käytöksellään pyrkiä herättämään luottamuksen tunnetta asiakkaassa. Palveluohjaus ei voi onnistua ilman molemminpuolista luottamusta ja uskoa. (Suominen 2002, 28.)

Palveluohjaajan tehtävä kokonaisuudessaan edustaa uutta toimintatapaa, joten sekä toimeksianto että tehtävä tulee määritellä hyvin. Toiminta tulee myös rajata erilleen muista vastaavista tehtävistä. Tärkeintä palveluohjaajan työssä on pitää huolta siitä, että asiakkaan tarpeisiin vastataan ja että eri palvelumuodot sovitetaan yhteen. Asiakkaan tulee saada ne palvelut joihin hänellä on lain mukaan oikeus. (Suominen 2002, 20.)

3.4 Voimaantuminen

Voimaantumista käsittelevässä keskustelussa kuulee usein puhuttavan voimaannuttamisesta sen sijaan, että puhuttaisiin voimaantumisesta. Termi voimaannuttaminen viittaa siihen, että henkilö, joka voi olla työntekijä tai vaikka vapaaehtoinen, voimaannuttaa toisen ihmisen ikään kuin taikasauvaa heilauttamalla. Käytän työssäni termiä voimaantuminen, koska voimme vain luoda voimaantumisen mahdollistavat puitteet ja ilmapiirin, mutta varsinainen voimaantumisprosessi lähtee aina henkilöstä itsestään. Olen pyrkinyt huomioimaan tämän myös työssäni käyttämäni kyseistä aihetta käsittelevää lähdekirjallisuutta valitessani. Seuraavassa kerron mitä voimaantumisella tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan.

Voimaantumisessa on kyse ilmiöstä, joka muodostuu ihmisen suhteesta itseensä, päämääriinsä, tunteisiinsa ja ympäristöönsä. Voimaantumisen vastakohtaa voidaan kuvata käsitteillä voimaton, avuton, kykenemätön tai tehoton. Voimattomat ihmiset ovat menettäneet elämänkontrollinsa, palaneet loppuun ja masentuneet, kyse voi olla myös opitusta avuttomuudesta. Voimaantuneisuus on vastakohta jatkuvalle varuillaanololle ja vieraantuneisuuden tunteelle. Kukaan meistä ei tule maailmaan voimaantuneena, vaan voimaantuminen rakentuu tietoisien ajattelun ja valintojen myötä. Ihmisen ei tarvitse olla biologisen, sosiologisen ja psykologisen kohtalonsa vanki. (Räsänen 2006, 92.)

Voimaantumista voidaan pitää ihmisen ja hänen ympäristösuhteestaan nousevana persoonallisena, sosiaalisena ja henkisenä prosessina. Tähän prosessiin on sisältyneenä sisäinen voiman tunne vapaasti valitusta, mutta myös vapaasti toteutetusta tietoisesta oman kehityksen ottamisesta haltuun, päämäärän asettamisesta ja uskosta tämän päämäärän saavuttamiseen. Voimaantuminen syntyy, kun mahdollisuus voimaantumiselle ja sen mahdollistaja kohtaavat arkielämässä. (Räsänen 2006, 102.)

Voimaantumattomuuden takana on suuria vaikuttajia: voimattomuutta aiheuttavien tekijöiden tiedostamattomuus ja tietoisuuden estäminen, jota voidaan kutsua myös itsereflektion estämiseksi. Voimaantumisessa on siis kyse havahtumisesta, eräänlaisesta heräämisestä, joka ei hae ratkaisua menneisyydestä vaan nykyhetkessä vallitsevasta todellisuudesta kiinnittämällä erityistä huomiota ihmisen tiedostamattomuuteen, oman minän ahneuteen, epärehellisyyteen, kateuteen ja vallanhaluun. Havahtumista voidaan siis pitää ehtona voimaantumisprosessin käynnistymiselle. (Räsänen 2006, 16.)

Jotta ihmisen on ylipäätään mahdollista voimaantua, tarvitsee hän valtaistumista. Valtaistumisella tarkoitetaan tässä työssä sitä, että ihmisellä on valtaa ensisijaisesti itsensä, mutta myös elämänolosuhteittensa määrittelyyn. Kyse on ihmisen itsemääräämisoikeudesta eli autonomiasta. (Räsänen 2006, 75.)

Voimaantuneisuus sisältää kontrollin omasta elämästä, luottamuksen omiin kykyihin toimia itselleen tärkeissä asioissa, kyvyn tunnistaa ja kehittää tätä toimintavoimaansa, tietoisuutta ja mahdollisuutta erilaisiin elämässä vastaantuleviin valintatilanteisiin sekä riippumattomuutta muista ihmisistä päätöksenteossa ja toiminnassa. Voimaantuminen on elämän merkityksellisyyden kannalta välttämättömyys, joten jokaisella tulee olla siihen oikeus. (Räsänen 2006, 11–12.)

Tässä työssä voimaantumisella tarkoitetaan sitä, että jokaisella meillä on voimavaroja ja osaamista, mutta osa meistä tarvitsee toisia enemmän tukea niiden käyttöön saamiseen. Settlementityössä työntekijät, vapaaehtoiset ja muut toimijat pyrkivät muodostamaan yhteisön, joka mahdollistaa tämän tuen löytymisen.

4. TILAKYSYMYS

Tämän luvun alussa kerron Naistarin sijoittumisesta Hervantaan ja Naistarin tiestä nykyisiin toimitiloihinsa. Toisessa alaluvussa tarkastelen sitä, kuinka yhteisöllisyys ilmenee erilaisten tapaamispaikkojen arjessa. Keskityn tarkastelussa erityisesti yhteisöllisyyden ilmenemismuotoihin setlementtityössä. Tämän jälkeen lähestyn tilakysymystä historiallisesta näkökulmasta ja kerron lyhyesti nykypäivän julkisista tiloista. Päätän tämän luvun Baumanin näkemykseen tiloista. Viimeisessä alaluvussa esittämäni Baumanin ajatus yhteisestä toiminnasta muodostaa yhdessä monikulttuurisuuden-näkökulman kanssa opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen.

4.1 Naistari olohuoneena

Kansainvälinen Naisten Tapaamispaikka ry. perustettiin 1990-luvun puolessavälissä kolmen työttömän Hervannassa asuvan tamperelaisnaisen toimesta. Naistarin toiminnan alkuvaiheesta asti oli selvää, että toiminta tulisi keskittymään Hervannan alueelle. Naistarin perustajajäsenet asuivat tuolloin Hervannassa ja kokivat Hervannan ikään kuin omana kylänään. Hervannassa asui myös suurin osa Tampereella asuvista maahanmuuttajista ja toiminta haluttiin sijoittaa lähelle heitä. Kun yhdistys ei ollut vielä saavuttanut nykyisen kaltaista jalansijaa hervantalaisten toimijoiden joukossa, naisia käytiin houkuttelemassa mukaan toimintaan jopa kotiovelta asti. Yhdessä tekeminen on ollut kautta koko sen toimintahistorian yksi yhdistyksen merkittävimmistä arvoista. (Viljanen 2008.)

Hervannan seurakunta tarjosi Naistarille sen ensimmäiseksi toimitilaksi yhden huoneen Pelipuiston seurakuntakodilta. Naistari ryhtyi tekemään tiivistä yhteistyötä seurakuntakodin yhteydessä toimivan ompelutuvan kanssa. Naistarin tavoitteiden mukaisesti suomenkielen opetus pyrittiin käynnistämään mahdollisimman nopeasti toiminnan lähdettyä käyntiin. Hervannan seurakunta tarjosikin seurakuntakodin luokkahuonetiloja suomenkielen opetuksen mahdollistamiseksi. Tilat kävivät kuitenkin nopeasti liian pieniksi kasvavalle toiminnalle. (Viljanen 2008.)

Kesän kynnyksellä vuonna 1998 Naistari muutti Hervannan sisällä Keinupuiston entisen koulun remontoituihin tiloihin. Saman vuoden syksyllä Naistari aloitti tiloissaan pienimuotoisen lounaskahvilatoiminnan pyörittämisen harjoittelussa olleiden naisten ja yhden palkatun työntekijän voimin. Kahvila- ja lounastoiminta oli osa Euroopan sosiaalirahaston Employment Integra-kauden MONET-projektin toimintaa, jossa Naistari oli aktiivisesti mukana. (Viljanen 2008.)

Kaksi vuotta myöhemmin vuonna 2000 Naistari muutti nykyisiin toimitiloihinsa Opiskelijankadulle. Silloin Naistarin käyttöön vuokrattuina olivat tosin kaksikerroksisen talon molemmat kerrokset. Tuolloin talon alakerrassa toimi hyvin käynnistynyt lounaskahvila. Tällä hetkellä entisestään kasvanut toiminta on jouduttu sijoittamaan yhteen kerrokseen ja alakerran vuokraamisesta on luovuttu. (Viljanen 2008.)

4.2 Yhteisöllisyys olohuonemaisten kohtaamispaikkojen arjessa

Synnöve Sternberg toteutti 2000-luvun alkuvuosina tutkimuksen suomalaisissa setlementeissä tehtävästä yhteisöllisestä työstä ja siihen liittyvien käsitteiden ymmärtämisestä. Tutkimukseen osallistuneiden setlementtityöntekijöiden mukaan yhteisöllisyyden on mahdollista toteutua vain hyvin avoimissa ja löyhissä yhteisöissä ja toisaalta hyvin suljetuissa ja tiiviissä yhteisöissä. Myös saman yhteisön sisällä saattaa olla useita erilaisia yhteisöjä. Yhteisöllisyys on myös kerrostunutta. Eri toiminnoissa on aktiivisia toimijoita, jotka muodostavat eräänlaisen selkärangan toiminnalle. He muodostavat tiiviimmän yhteisön, joka jakautuu leveämmälle ja se edelleen leveämmälle. (Sternberg 2005, 34.)

Setlementtityölle on ominaista usko siihen, että se voima jolla ihmiset vaikuttavat parhaiten toisiinsa ja edistävät toistensa kohtaamista on heidän oma persoonallinen kosketuksensa. Vaikka setlementtityössä pyritään irrottautumaan roolista pelkkänä palveluntuottajana, ovat monet nykypäivänä toimivat setlementit saaneet Naistarin tavoin osakseen tämän roolin palveluntuottajana ja siten häivyttäneet eroaan julkiseen sektoriin. Pelkän palveluntuottamisen sijaan setlementtityössä kuitenkin edelleen pyritään liittymään osaksi sosiaalityön empowerment- eli voimaantumis-traditiota, jossa keskeisellä sijalla on ihmisten rohkaiseminen omaehtoiseen toimintaan. Tähän pyritään tukemalla vapaaehtoistyön ja kansalaiskeskeisten toimintamuotojen osuutta siten, että ammatillinen toiminta ja vapaaehtoistyö kulkisivat käsi kädessä. (Sternberg 2005, 11.)

Erilaisten olohuonemaisten kohtaamispaikkojen arjessa yhteisöllisyys ilmenee siinä, että työntekijät eivät tee valmista suunnitelmaa tulevasta toiminnasta, vaan toiminnan suunnittelussa huomioidaan asiakkaiden ehdotukset ja toiveet. Hyvien ajatusten ilmetessä työntekijät toimivat toiminnan mahdollistajina, mutta ihmiset itse toteuttavat toiminnan. Toistuvien tutkimuksien on kyetty osoittamaan, että erilainen vapaaehtoinen puuhastelu ja osallistuminen vapaaehtoisen järjestön toimintaan ovat yhteydessä hyvään terveyteen. Kansalaisten vapaa-ajalla tapahtuvaa omaehtoisen harrastustoiminnan on todettu pidentävän jopa elinikää. (Sternberg 2005, 32–33; Hyyppä 2005, 18.)

Yhteisöllisyys kohtaamispaikoilla on läsnä myös tunnelmana. Yhteisössä pitää pystyä puhumaan myös vaikeista asioista. Myös ristiriitojen ilmeneminen on mahdollista ja erilaisten ihmisten sopeutuminen samaan yhteisöön voi toisinaan olla kovinkin aikaa vievää ja vaatia jatkuvaa vuorovaikutusta. Kohtaamispaikkojen arkielämässä yhteisöllisyys on nähtävissä myös koko elämänkaaren tärkeiden tapahtumien läsnäolossa. Eri elämäkokemusten koko kirjo on jatkuvasti läsnä ja ne jatkavat kulkuaan yhteisön sisäisinä tarinoina. (Sternberg 2005, 32–33.)

4.3 Antiikin agorat ja nykypäivän julkinen tila

Antiikin agorat, torit, olivat tapaamispaikkoja, joissa niin tavalliset kansalaiset kuin ammattifilosofitkin tapasivat toisiaan, neuvottelivat ja keskustelivat. Antiikin ateenalaiset ottivat demokratian ensiaskeleita noissa julkisissa tiloissa käymissään keskusteluissa, joihin tosin esimerkiksi naisilla ja orjilla ei ollut oikeutta ottaa osaa. Julkinen tila tarjoaa puitteet, joka mahdollistaa kansalaistoiminnan riippumatta kansalaisten taustasta. (Hyyppä 2005, 153.)

Arkkitehdit ja maantieteilijät tänä päivänä puhuvat julkisesta tilasta, jolla he tarkoittavat kaikille kansalaisille yhteistä avointa tai suljettua aluetta, tilaa. Julkinen tila kuitenkin vähenee jatkuvasti yksityisen talouden vallatessa alaa yhä enenevässä määrin. Kaupunkien julkisia tiloja yksityistetään ja asutusalueiden laitamille nousee kauppakeskuksia ja monitoimihalleja, joilla pyritään tuottamaan mahdollisimman suurta voittoa omistajilleen. Julkiset tilat kuihtuvat ja lopulta katoavat, joka lopulta johtaa kansalaisten tapaamismahdollisuuksien vähenemiseen. Julkisten tilojen näivettyminen on vähentänyt myös naapuritapaamisia. 1990-luvun viimeinen vuosikymmen vähensi

Suomessa rajusti naapurien kanssa aiemmin luontevasti tapahtunutta naapurien kanssa seurustelua. Kansalaisilla ei ole enää aiemman kaltaisia mahdollisuuksia toistensa kohtaamiseen, keskustelemiseen, neuvotteluun, väittelyyn ja sopimiseen. (Hyyppä 2005, 153.)

4.4 Tapaamispaikat ja ”Ei-paikat”

Kuuluisa puolalainen sosiologi Zygmunt Bauman on esittänyt näkemyksen tiloista. Esittelen seuraavassa lyhyesti Baumanin ajatusta tapaamispaikoista ja niiden vastakohtista eli niin kutsutuista ”ei paikoista”. Naistari on esimerkki Baumanin esittämästä tapaamispaikasta tai yhteistä toiminnasta, jolle on välttämätöntä kontakti toisiin ihmisiin ja heidän erilaisuutensa tiedostaminen. Erilaisuus on olemassa, eikä sitä kielletä, tukahduteta tai hukuteta. Baumanin ajatuksen mukaan ainoa yksimielisyyden malli tai yhdessä olemisen kaava muodostuu jäsentensä arvoja, mieltymyksiä ja valittuja elämäntapoja käsittelevistä yhteenotoista, väittelyistä, neuvotteluista ja kompromisseista. Näin toimien yksimielisyys on seurausta yhdessä koetusta elämästä, neuvotteluista ja sopimisesta. (Bauman 2002, 212; Takkunen 2006.)

Vastakohtaa Baumanin esittämälle ajatukselle erilaisuuden olemassaolon hyväksyvistä ja sitä kunnioittavasta yhdessä elämisestä edustavat niin sanotut ”ei-paikat”, paikat joissa ihmiset ovat läsnä vain fyysisesti. ”Ei-paikat” eivät tunnusta kävijöidensä erilaisuutta vaikka niissä vierailevat ihmiset todennäköisesti ovat hyvinkin erilaisia. Tuon erilaisuuden, jokaisen omien tapojen ja odotuksien, on kuitenkin menetettävä merkityksensä ”ei-paikassa” vietettäväksi ajaksi. ”Ei-paikoissa” kaikkien tulee noudattaa samoja käyttäytymistä ohjaavia viiheitä, huolimatta siitä kuinka paljon kävijät ja heidän tapansa eroavat toisistaan. Suuri osa julkisesta tilasta on jo joutunut muovautumaan ”ei-paikan” ahtaaseen ja persoonattomaan muottiin, joka ei juuri jätä mahdollisuuksia edes kohteliaan välinpitämättömyyden taitojen oppimiseen saati sitten ihmisten kohtaamiseen sosiaalisesta näkökulmasta katsottuna. Lentokentät, julkiset kulkuvälineet ja persoonattomat hotellihuoneet soveltuvat oivallisiksi esimerkeiksi ”ei-paikoista”. Baumanin mukaan ”ei-paikkoja” on nykypäivänä enemmän kuin niitä on ollut koskaan ennen. (Bauman 2002, 126; Takkunen 2006.)

5. NAISTARI MONIKULTTUURISENA OLOHUONEENA

Tässä luvussa keskiössä on tutkimusaineistosta noussut informaatio. Aluksi kerron haastateltujen naisten kokemuksista heidän vieraillessaan Naistarilla ensimmäistä kertaa, jonka jälkeen selvitän sieltä saadun avun merkitystä naisten elämässä. Luvun kolmannessa alaluvussa tarkastelen yhteisöllisyyttä ja keskustelun merkitystä Naistarilla. Päätän luvun naisten kokemuksiin olohuoneen ilmapiiristä ja siitä, kuinka Naistari on avartanut heidän elämänpiiriään.

Haastatellut naiset olivat menneet ensimmäistä kertaa Naistarille yksin, ystävän kanssa tai aviomiehen saattamana. Neljä haastatelluista naisista oli kuullut Naistarista ystävältään. Kaksi naisista oli kuullut Naistarin olemassaolosta neuvolasta ja ulkomaalaistoimistosta. Ensimmäisellä vierailukerralla tärkein asia oli kaikkien haastateltavien mukaan tulla katsomaan minkälaisesta paikasta ja toiminnasta oli kyse. Haastateltujen naisten ensivierailusta Naistarilla oli haastatteluhetkellä kulunut aikaa erimittaisia ajanjaksoja yhdestätoista vuodesta kahteen vuoteen. Seuraavat suorat lainaukset kuvaavat kahden naisen ajatuksia heidän ensimmäisestä vierailustaan Naistarille:

”Minä ei tiedä mikä paikka, siksi minä katsomaan ja sitten nyt tämä minulla lempi paikka, siksi ei minulla ei ole toinen paikka missä minä voin mennä.”
– Maria

”Erikoinen paikka minä ensimmäinen kerta nähnyt tällöinen paikka.”
– Anna

Kaikki kuusi haastateltua olisivat siinä elämäntilanteessa, jossa olivat ensi kertaa tulleet Naistarille olleet ainakin päivisin yksin kotona. Naiset olivat kotona joko sen vuoksi, että he olivat työttömänä, kotiäiteinä, eläkkeellä tai heidän kulttuurissaan ei ollut soveliaista, että nainen olisi ollut työssä. Kaksi heistä kertoi ajatuksistaan näin:

”Täällä ei ollut ketään, ei sukulaisia, ei kavereita ei ketään. – – Kotona vaikeaa jos kaikki menee, mies menee töihin, lapset menee kouluun parempi että käy jossain.” – Eva

”Minä ajattelen että huono jos ihminen kuin yksinäinen susi istuu kotona.”

– Anna

Yksikään naisista ei kuitenkaan ollut tullut Suomeen yksin. Kaikki haastatellut olivat muuttaneet Suomeen joko koko ydinperhe kerralla tai ensiksi perheen isä ja sen jälkeen perheen äiti lasten kanssa. Vaikka naiset eivät olleetkaan tulleet Suomeen yksin haastatteluaineistosta ilmeni, että muiden perheenjäsenten oli ollut helpompaa päästä kiinni arkeen Suomessa; lapset menivät kouluun ja mies töihin tai harjoitteluun.

5.1 Auttava olohuone

Kaikki haastatellut naiset olivat kokeneet, että Naistarin apuun saattoi luottaa. Luottamuksella he tarkoittivat sitä, että Naistari oli lähellä elämän eri tilanteissa. Vuosien varrella naisilla oli ollut vaikeita elämäntilanteita, jolloin he olivat tarvinneet Naistarin apua toistuvasti, mutta myös silloin kun elämässä ei ollut akuutteja vastoinkäymisiä tieto siitä, että vaikeuksien hetkellä Naistarilta saisi apua, helpotti heidän mieltään. Naistari näyttäytyi haastatteluissa ensisijaisena avunlähteenä myös naisten puolisoille. Vaikka Naistari onkin tarkoitettu naisille, yksi naisista kertoi, että apua pyytävää miestäkään ei ovelta käännytetä takaisin. Naiset saattoivat myös tulla Naistarille miehensä puolesta kysymään neuvoa. Viisi naisista sanoi, että avun saaminen oli tärkein asia Naistarilla.

Naiset kuvasivat Naistarilta saamaansa apua niin, että sitä voi luonnehtia palveluohjaukselliseksi. Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen ja Työvoimatoimiston asiakirjat käytiin ”käännättämässä” selkokielelle Naistarilla. Naiset kokivat tarvinneensa apua esimerkiksi Suomen-kansalaisuuden hakemisessa ja erilaiset puheluiden kanssa. Naiset sanoivat ajanvarausten tekemisen ja soittamisen ylipäättään olevan vaikeaa heidän puutteellisen suomenkielensä vuoksi.

Naistarilla tarjottava neuvonta ja ohjaus omaa palveluohjauksellisia piirteitä, mutta tämän työn luvussa kolme esitettyä määritelmää palveluohjauksesta asiakastyön menetelmänä se ei aivan täysin täytä. Haastateltujen naisten kuvauksista kävi kyllä ilmeiseksi, että heidän saamansa neuvonta oli asiakaslähtöistä ja asiakkaan etua painottavaa, mutta asiakkaan yksilöllisten voimavarojen ja palvelutarpeiden

määrittäminen eivät siihen kuuluneet. Naisten tarvitsema neuvonta ja ohjaus oli usein myös usein hyvin laaja-alaista ja ulottui monille elämän eri osa-alueille ja vaati näin ollen työntekijöiltä muutakin kuin suomalaisen sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmän tuntemusta.

Molemmat venäjänkieliset naiset halusivat ilmaista suuren kiitollisuutensa Naistarilla Kulttuurien Koti-projektissa toimivaa työntekijää kohtaan. He kokivat, että häneltä saattoi kysyä apua asiaan kuin asiaan. Erityisen merkittävänä he näkivät hänen tekemänsä kotikäynnit ja tulkkaamisen esim. lääkärikäynneillä.

Yksi nainen kuvasi tilannettaan ennen Naistarille tuloaan siten, että hänellä oli ” – – iso stressi ja paljon pieniä stressejä”. Tultuaan Naistarille hän tapasi Kulttuurien Koti-projektin työntekijän, jota hän kuvaa; ”kuin info”. Tunne avun saamisesta ja siitä, että hän aina tietää mistä voi kysyä neuvoa on rauhoittanut hänen mieltään:

”Naistari on kuin sisäinen rauha.” – Anna

Eräs toinen nainen kuvasi niin ikään sitä rauhoittavaa tunnetta, jonka Naistarin olemassaolo on hänelle tuonut. Hän kertoi, että vaikka hän välillä vierailikin Naistarilla melko epäsäännöllisesti, tieto Naistarin olemassaolosta ja siitä, että se on lähellä ja auki antaa tunteen siitä, että vaikeuksien hetkellä hän ei ole yksin:

”Tää on semmonen paikka, että tosi lähellä paikka. Mä sanon että [Naistari] mun toinen mies, joka auttaa minua. Mä en pelkää.” – Eva

Yksi haastatelluista naisista yhdisti osuvasti Naistarin olohuonemaisuuden ja sieltä saatavan avun näin:

”Naistari on olohuone mistä tulee paljon apua.” – Anna

Vain yksi kuudesta haastatellusta otti esiin jokin toisen paikan Naistarin lisäksi mistä apua saattoi kysyä; Tampereen kaupungin Kulttuurikeskus Unipoint. Nainen kuitenkin kertoi, että Unipoint ei kuitenkaan omannut Naistarin kaltaista tunnelmaa. Kyseinen nainen kuvasi Unipointia seuraavasti:

”Unipointti on hyvä paikka, mutta ei tunnu olohuone”. – Anna

Haastatellut kertoivat kyllä, että he tiesivät mistä esimerkiksi työtä saattoi hakea, mutta virastoissa asioimiseen ja niistä saatujen papereiden ymmärtämiseen ja täyttämiseen he hakivat apua Naistarilta. Eräs naisista kuvasi työvoimatoimiston ja Naistarin eroa seuraavasti:

” – – työvoimatoimisto, siellä on virkailija, Naistari on koti”. – Anna

Naiset kokivat, että virkailijoilta oli vaikeaa kysyä neuvoa ja pyytää heitä täsmentämään epäselviä asioita. He uskalsivat paremmin kysyä neuvoa vuosien varrella tutuiksi tulleilta Naistarin työntekijöiltä.

5.2 Yhteisöllinen olohuone ja mahdollisuus keskusteluun

Siinä missä viisi kuudesta haastatellusta nosti avun saamisen tärkeimmäksi asiaksi Naistarissa, yksi naisista sanoi kokevansa ihmiset ja ihmisten tapaamisen avun saamistakin tärkeämpänä asiana Naistarissa. Loput viisi sanoivat ystävien tapaamisen ja uusiin ihmisiin tutustumisen olevan avun saamisen jälkeen seuraavaksi merkittävin asia Naistarin toiminnassa. Kaikki haastatellut kokivat Naistarin luontevana paikkana tutustua muihin naisiin.

Neljä naisista sanoi, että heidän mielestään Naistarilla kävi liian vähän suomalaisia naisia. Suomalaisia naisia kävi näiden neljän naisen mukaan lähes yksinomaan muskarissa pienten lastensa kanssa. Yksi haastatelluista sanoi, että erilaisissa käsityökerhoissa puolestaan kävi ikääntyneempiä suomalaisia naisia. Vain yksi naisista sanoi tutustuneensa Naistarilla myös muihin suomalaisiin naisiin kuin työntekijöihin, vapaaehtoisiiin ja harjoittelijoihin. Hän oli myös ainoa haastatelluista, joka sanoi kokevansa ihmiset ja ihmisten tapaamisen Naistarin toiminnassa merkittävimäksi asiaksi.

” Mulla on tän naistarin kautta paljon kavereita suomalaisia ja ulkomaalaisia. Jos Naistari ei olis ollut olemassa mulla ei ehkä kavereita – – että kadulla ei voi tutustua ihmisiin tää on ainoa paikka.” – Eva

Naistarin yhteisöllisyydellä oli ollut sijansa myös naisten kielenoppimisessa. Haastatellut naiset kertoivat Naistarilla tavanneensa muita samassa tilanteessa olevia naisia ja opetelleensa kieltä yhdessä. Naiset sanoivat oppineensa suomenkieltä, koska se oli usein naisten ainoa yhteinen kieli. Kaikki naiset sanoivat, että parhaan tuen Naistari olikin antanut heidän kotoutumisprosessiinsa juuri opettamalla heille suomenkieltä. Naiset näkivät suomenkielen oppimisen edellytyksenä Suomeen kotoutumiselle. Yksi heistä kuvasi kielenoppimisen merkitystä sanalla ”pakko”. Kaikissa haastatteluissa tuli myös esiin suomenkielen oppimisen vaatima sinnikkyys. Etenkin keski-ikäni ylittäneinä Suomeen tulleet naiset sanoivat suomenkielen oppimisen olleen työlästä ja olevan sitä myös edelleen. Käytännön kielitaitoa naiset olivat oppineet Naistarin arjessa ja Naistarin toimintaan yhä olennaisesti kuuluvilla Ahjolan suomenkielen kursseilla.

”Minä en osannut mitään kieltä mutta Paula ja Kikka auttoi paljon, he selittivät joka asian niinkun käsillä ja joka niinkun auttoi paljon. Se on tosi vaikea mä tiedän nyt miten vaikea, kun ihmiset ei osaa kieltä. He tiesivät että mä olin ihan yksin, ettei oo ketään.” – Eva

”Täällä oli silloin iranilaisia ja oliko japanilainen ja emme osannut, hekin ei osannut puhua suomea mutta me istuimme joka päivä yhdessä ja yks sana tosta ja toinen sana tosta, mutta tutustuimme ja puhuimme.” – Eva

Yksi haastateltava sanoi, että hänen mielestään suomenkielen oppiminen Naistarin arjessa oli vaikeutunut. Hänen mukaansa syynä tähän oli se, että suomenkieltä ei hänen mukaansa käytetty Naistarin arjessa enää yhtä paljon kuin aikaisemmin. Hän sanoi, että usein Naistarilla oli yhtä aikaa useampia naisia, jotka jakoivat jonkin toisen yhteisen kielen kuin suomenkielen. Haastateltu nainen sanoi, että tällöin harjoittelijat puhuivat keskenään useammin tätä toista yhteistä kieltään sen sijaan, että olisivat yrittäneet harjoittaa suomenkieltään, vaikeuksista huolimatta. Hän kertoi, että tämä aiheutti hänelle turhautumista ja hän tunsi tällaisissa tilanteissa itsensä ulkopuoliseksi.

”- - täällä oli ennen eri maista ihmisiä harjoittelussa ja nyt musta ei tuntu hyvältä kun täällä on kaksi samasta maasta ihmisiä ja he puhuvat keskenään omaa kieltä ja se on tosi tylsä minusta, minä en tykkää. Se häiritsee niin kun että istut ihan hiljaa ja sitten mä mietin, että miksi mä istun, täytyy mennä kotiin, on paljon tekemistä. Minä haluan, kun minä

tulen, minä haluan, että minä puhun heidän kanssa ja vähän tylsää kotona. Olisi tosi hyvä, että eri maista ihmisiä tulee harjoitteluun, ei samasta maasta.” – Eva

Viisi naista koki, että Naistarilla oli keskeinen merkitys saavutetun kielitaidon ylläpitämisessä. He olivat oppineet suomenkieltä joko harjoittelussa Naistarilla tai kielikurssilla. He kertoivat, että harjoittelun tai kielikurssin päättymisen jälkeen heidän oli ollut pitää saavuttamaansa kielitaitoa yllä. Nämä viisi kuudesta haastatellusta naisesta sanoivat, että harjoittelun tai kurssin jälkeen he eivät enää käyneet Naistarilla yhtä säännöllisesti ja usein ja vapaa-aikaa he viettivät puhumalla omaa äidinkieltään perheen tai ystävien kanssa.

Kolme naisista sanoi, että Naistari oli heidän mielestään tukenut heidän kotoutumistaan Suomeen tutustuttamalla heitä suomalaiseen kulttuuriin. He mainitsivat merkittäväksi osaksi suomalaista kulttuuria suomenkielen lisäksi ruokakulttuurin ja erilaiset juhlat sekä sen miksi niitä vietetään.

” – – jos Naistaria ei olisi ollut ehkä mä tiedä suomalaisesta kulttuurista ja kaikesta, mutta täällä oppii.” – Maria

”Tärkeä asia, että kaikki ihmiset, jotka muuttaa suomeen täytyy hyvin tietää suomen kulttuuri ja pitää suomen kulttuuri. Kotona voi olla oma kulttuuri, oma kieli se on myöskin hyvä. Se on hyvä jos kasvaa lapsia kaksi kolme kulttuuriin, puhuu kaksi, kolmella kielellä se on hyvä, mutta tärkein asia se on suomen maa ja kulttuuri, juhla ja tunne siinä on pieni pieni osa tämä maa.” – Anna

Sternbergin tutkimuksen tulokset siitä, että erilaisten kohtaamispaikkojen arjessa yhteisöllisyys on havaittavissa koko elämänkaaren tärkeiden tapahtumien läsnäolossa vahvistaa edellä esitettyjä naisten kokemuksia uuden asuinmaan juhlien viettämisen kotoutumista tukevasta vaikutuksesta. Sternberg esittää tutkimuksensa tuloksissa myös, että yhteisöllisyyden on mahdollista toteutua vain hyvin avoimissa ja löyhissä yhteisöissä ja toisaalta hyvin suljetuissa ja tiiviissä yhteisöissä. Naistari voidaan nähdä näistä ensimmäisen kaltaisena avoimena ja löyhänä yhteisönä. Siellä käyminen on itsestä lähtevää eikä vaadi sitoutumista. (Sternberg 2005, 32–34.)

5.3 Olohuoneen ilmapiiri

Sternbergin (2005) mukaan yhteisöllisyys on kohtaamispaikoilla läsnä myös tunnelmana. Yhteisössä pitää kyetä puhumaan vaikeistakin asioista. Ristiriitojen ilmeneminen on mahdollista ja erilaisten ihmisten sopeutuminen samaan yhteisöön voi toisinaan olla kovinkin aikaa vievää ja vaatia jatkuvaa vuorovaikutusta. Neljä naisista nostikin haastatteluissaan esiin Naistarilla vallitsevan ilmapiirin. Näistä neljästä haastattelusta kolme kuvasi Naistarilla vallitsevaa tunnelmaa hyvin myönteisin ilmaisin. Yksi heistä kuvasi Naistarin ilmapiiriä ”luottamukselliseksi”. Kaksi naisista kertoi kokevansa Naistarilla vallitsevan ilmapiirin seuraavasti:

”Minä mieltä täällä mukava hauska yhdessä pystytään vapaasti keskustelemaan ja vaihtamaan elämäkokemus sekä eri omia ajatuksia toisille.” – Diana

”On hyvä, että on lämmin paikka, ystävällinen paikka, rauha paikka, minä kovasti tykkään rauha paikka, se on minun ilmapiiri, tämä on minulle sopiva ilmapiiri.” – Anna

Näistä neljästä naisesta, jotka ottivat haastatteluissaan Naistarilla vallitsevan tunnelman esiin, yksi sanoi, että Naistari ja ennen kaikkea sen ilmapiiri oli kokenut jonkinlaisen muutoksen. Hän kuvasi tätä muutosta seuraavasti:

”Ennen oli [kuin olohuone] mutta nyt ei ole enää. Mää tulini vain käymään ei ollut mitään asiaa ei tuntu samalta kyllä mä haluan joskus tulla jos mä haluan nähdä Kikkaa mutta ei tuntu niinkun ennen. – – ja sekin muuttui, että aina kun me tulimme Naistarille, niin täällä oli paljon ulkomaalaisia tai suomalaisia he auttoivat paljon hoitaa lapsia. Se oli semmonen, että musta joskus tuntu, että se oli vähän, kun mä menen, kun äitin luona. Sulle tulee vähän semmonen hyvä olo, saa istu ihan rauhassa. Nyt vähän muuttuu, ettei enää.” – Eva

Yllä olevasta lainauksesta ilmenee selkeästi, että kyseinen nainen koki, että Naistarilla vallitseva tunnelma oli jollain tapaa muuttunut aikaisemmasta. Hän ei kuitenkaan osannut eritellä mistä tämä hänen kokemansa muutos saattaisi johtua.

5.4 Voimaantumista edesauttava olohuone

Voimaantuneisuus pitää Räsänen (2006) mukaan sisällään luottamuksen omiin kykyihin toimia itselleen tärkeissä asioissa sekä kyvyn tunnistaa ja kehittää tätä toimintavoimaansa. Voimaantuminen syntyy, kun mahdollisuus voimaantumiselle ja sen mahdollistaja kohtaavat arjessa. Haastatelluista naisista kolme toi haastatteluissaan esiin voimaantumiseen viittaavia tai ainakin sitä sivuavia asioita. He kertoivat, että Naistari oli antanut heille mahdollisuuden asioihin, joita he eivät joko olleet tehneet koskaan ennen tai niiden tekemisestä oli kulunut jo pitkä aika. Yksi heistä kuvasi sitä, kuinka Naistari oli lisännyt naisen tietoisuutta ympäröivästä yhteiskunnasta:

”Minulla ei ole televisiota – – nyt tämä on minun ikkuna.” – Maria

Toinen haastateltava kertoi kuinka työllistyminen erääseen hankkeeseen jossa Naistari oli mukana, vaikka vain lyhyeksi aikaa, oli ollut hänelle korvaamatonta. Olemalla palkkatyössä ja tekemällä hänen itsensäkin arvostamaa työtä hän oli saanut kokea olevansa tärkeä. Tämä oli myös antanut hänelle uskoa tulevaan.

Eräälle naisista Naistarissa tärkeää oli se, että se oli tarkoitettu vain naisille ja, että sinne sai ottaa lapset mukaan. Tämä mahdollisti sen, että hänen ei tarvinnut enää olla koko päivää yksin kotona kun mies oli töissä. Hän kuvasi ajatuksiaan seuraavasti:

”Lapsia saa ottaa mukana ainoa paikka missä saa ottaa mukana. – – Tämä on sen takia hyvä paikka, että sen nimi on Naistari, että tää on aina naisten paikka, että naiset voi tulla käymään. Että jos tulee miehiä, mä en sitten tuu käymään ollenkaan.” – Eva

Yllä esitetty lainaus sivuaa Räsänen (2006) näkemystä siitä, että voimaantuminen rakentuu tietoisesta ajattelusta ja valintojen myötä, sen sijaan, että tulisimme maailmaan valmiiksi voimaantuneina. Ihmisen ei tämän näkemyksen myötä tarvitse olla biologisen, sosiologisen ja psykologisen kohtalonsa vanki.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Siinä missä antiikin ajan ihmiset tapasivat toisiaan toreilla tapaavat nykyajan ihmiset toisiaan erilaisilla tapaamispaikoilla. Naistari voidaankin nähdä modernina versiona noista antiikin toreista, joille niin tavalliset kansalaiset kuin ammattifilosofitkin kokoontuivat tapaamaan toisiaan, neuvottelemaan ja keskustelemaan. Naistarin kaltaisten tapaamispaikkojen, olohuoneiden merkitys korostuu tänä aikana, jolloin kansalaisilla ei ole enää aiemman kaltaisia mahdollisuuksia toistensa kohtaamiseen, keskusteluun, neuvotteluun, väittelyyn ja sopimiseen.

Tässä luvussa pohdin Naistarin tavoitetta olla ”monikulttuurinen olohuone” ja tämän tavoitteen toteutumista opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen avulla. Aloitan tarkastelun luvussa kolme määritellystä suomalaista monikulttuurisuutta käsittelevästä näkökulmasta ja päätän pohdinnan vertaamalla Naistarin arkea luvussa neljä esitettyihin Baumanin ajatuksiin yhteisestä toiminnasta.

Rastaan, Huttusen ja Löytyn (2005) mukaan monikulttuurisuus yksinkertaisimmillaan sanana väittää, että yhteiskunnassa elää rinnakkain useita ryhmiä, jotka kulttuuriltaan eroavat toisistaan. Sellaisena se on siis vain asiantilan toteava tai sitä kuvaileva käsite. Koska monikulttuurisuus ei kuitenkaan ole missään tapauksessa vain puhetta, vaan se on elämää kaikessa sen monimuotoisuudessa. Monikulttuurisuus on tekoja ja toimintaa, kohtaamisia ja eroja. Vaikka Naistari ei edustakaan koko yhteiskuntaa voidaan tätä näkökulmaa soveltaa sen monikulttuurisuuden tarkasteluun. On eittämättä selvää, että Naistari täyttää monikulttuurisuus-käsitteen yksinkertaisimman määritelmän; siellä on läsnä useita toisistaan eroavia kulttuureja. Tutkimusaineistosta kuitenkin ilmenee, että Naistarilla monikulttuurisuus on myös enemmän kuin pelkkää eri kulttuurien läsnäoloa. Monikulttuurisuuden laajemman määritelmän sisällään pitämä toiminta ja kohtaamiset tulevat tutkimusaineistossa esille esimerkiksi siinä kuinka haastatellut naiset kertoivat, että Naistarin kautta he olivat tutustuneet uusiin ihmisiin ja saaneet ystäviä.

Samalla tavoin kuin jokainen yhteiskunta tuottaa omaa erityistä monikulttuurisuuttaan, myös Naistarilla ilmenevä monikulttuurisuus on sen omaa ja siksi erityislaatuista. Tämän erityisyyden taustalla on Naistarin ollessa kyseessä se, millaisista toimijoista ja kulttuureista Naistarin monikulttuurisuus kulloinkin koostuu.

Haastatteluaineiston perusteella voidaan todeta, että Naistarilla on kaksi merkittävää funktiota; antaa asiakkailleen palveluohjauksellista apua ja tarjota maahanmuuttajataustaisille naisille paikka tavata muita naisia. Erityisen mielenkiintoinen on se haastatteluaineistosta esiin noussut yksityiskohta miten merkittävä vaikutus Naistarin pelkällä olemassaololla oli naisten mielenrauhaan. Jo sillä, että Naistari oli olemassa ja lähellä tuntui olevan naisille mieltä rauhoittava vaikutus. Tämä Naistarin mieltä rauhoittava vaikutus johtui mitä ilmeisimmin siitä, että Naistarin apuun saattoi luottaa. Haastatellut naiset olivat olleet Naistarin asiakkaina elämänsä eri tilanteissa ja aina saaneet apua. Näin ollen he luottivat siihen, että heidän jälleen kohdatessaan vaikeuksia he voisivat kääntyä Naistarin puoleen.

Avun saamisen lisäksi haastatellut naiset kokivat muiden naisten tapaamisen ja uusiin ihmisiin tutustumisen merkittävänä asiana Naistarissa. Kaikki haastatellut olivat yhtä mieltä siitä, että Naistari on luonteva paikka tutustua muihin naisiin. Haastatteluaineistosta ilmenee, että enemmistö haastatelluista koki, että Naistarilla ei käynyt riittävästi suomalaisia naisia. Vain yksi haastatelluista kertoi tutustuneensa Naistarilla muihin suomalaisiin naisiin kuin työntekijöihin tai vapaaehtoiisiin. Haastatteluaineiston perusteella Naistarilla käyvät suomalaiset naiset osallistuvat vain järjestettyyn toimintaan eivätkä tule Naistarille vain viettämään aikaa, kuten haastatellut maahanmuuttajataustaiset naiset.

Yhteisöllisyys näyttäytyi haastatteluaineistossa merkittävänä tekijänä myös suomenkielenoppimisen ja ajatusten vaihtamisen kannalta. Keskusteleminen Naistarin harjoittelijoiden muiden asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa oli keskeinen elementti Naistarin arjessa. Keskustelujen myötä naisten suomenkielentaito parani tai he pystyivät sen avulla ylläpitämään saavutettua suomenkielentaitoaan. Keskustelujen kautta naiset myös tutustuivat toisiinsa. He vaihtoivat kokemuksiaan ja ajatuksiaan keskustelemalla.

Haastatteluaineiston syvempi tutkiminen sai minut kuitenkin miettimään Naistarin yhteisöllisyyttä tarkemmin. Tämän pohdinnan yhteydessä palaan opinnäytetyöni alkupuolella esiin ottamani Synnöve Sternbergin 2000-luvun alkuvuosina toteuttaman suomalaisissa settlementeissa tehtävää yhteisöllistä työtä ja siihen liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käsittelevään tutkimukseen. Sternbergin suorittamaan tutkimukseen osallistuneiden settlementityöntekijöiden mukaan yhteisöllisyyden on mahdollista

toteutua vain hyvin avoimissa ja löyhissä yhteisöissä ja toisaalta hyvin suljetuissa ja tiiviissä yhteisöissä. (Sternberg 2005, 34.)

Synnöve Sternbergin mukaan myös saman yhteisön sisällä saattaa olla useita erilaisia yhteisöjä. Yhteisöllisyys on myös kerrostunutta. Eri toiminnoissa on aktiivisia toimijoita, jotka muodostavat eräänlaisen selkärangan toiminnalle. He muodostavat tiiviimmän yhteisön, joka jakautuu leveämmälle ja se edelleen leveämmälle. (Sternberg 2005, 34) Haastatteluaineiston perusteella Naistari näyttäytyi Sternbergin kuvaaman avoimena ja löyhänä yhteisönä, jonka sisällä on useita erilaisia yhteisöjä. Lainaus (kts. sivu 27), jossa haastateltava kertoo kokeneensa ulkopuolisuuden tunnetta tilanteessa, jossa muut paikalla olleet naiset olivat puhuneet keskenään kieltä, jota haastateltava ei ymmärtänyt kuvaa mielestäni osuvasti Naistarin sisäisiä yhteisöjä ja niiden rajoja.

Puolet haastatelluista toi haastatteluissaan esiin sen, että heidän mielestään Naistari oli tukenut heidän kotoutumistaan tutustuttamalla heitä suomalaiseen kulttuuriin. Näistä haastatteluista välittyi koskettavasti se, kuinka korkealle suomalaisen kulttuurin tuntemista ja siihen perehtymistä arvostettiin. Oman kulttuurin ja kielen vaaliminen olivat tärkeitä asioita, mutta nykyisen asuinmaan kulttuuriin tutustumista ja sen ottamista jonkinasteiseksi osaksi omaa elämää pidettiin myös erittäin tärkeänä.

Naistari on melko poikkeuksellinen tila aikana jolloin useimpiin tiloihin liittyy jonkinasteisen kuluttamisen aspekti. Naistaria ei voida nähdä täysin avoimena tilana, koska sinne pääsy on estetty miessukupuolelta tiettyjä väliaikaisia poikkeuksia lukuun ottamatta. Naistari edustaa osuvasti Zygmunt Baumanin (2002) ajatusta yhteisestä toiminnasta, joka pakottaa ihmiset kanssakäymiseen toisten ihmisten kanssa ja huomaamaan heidän erilaisuutensa. Erilaisuus on olemassa, sitä ei kielletä eikä sitä tukahduteta. Erilaisuuden olemassaoloon ja sen hyväksymiseen ja kunnioittamiseen paneudutaan Naistarilla joka päivä. Arjessaan Naistari toteuttaa Baumanin esittämää yhdessä olemisen kaavaa, joka rakentuu jäsentensä arvoja, mieltymyksiä ja valittuja elämäntapoja koskevista yhteenotoista, väittelyistä, neuvotteluista ja kompromisseista.

7. OMAN TYÖN ARVIOINTI JA JATKOTUTKIMUSTARPEET

Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tästä johtuu, että kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan suoritettun tutkimuksen luotettavuutta. Käsitteet reliabelius ja validius liittyvät keskeisesti tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226.)

Tutkimuksen reliabiliteetilla viitataan tutkimustulosten toistettavuuteen. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa siis tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen reliabelius voidaan todeta eri tavoin. Esimerkiksi jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja molemmilla kerroilla saadaan sama tulos, voidaan tulosta pitää reliabelina, tai jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen, voidaan tulokset niin ikään todeta reliabeleiksi. Validius puolestaan tarkoittaa käytetyn mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Mittarit ja menetelmät eivät välttämättä aina vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutkivansa. Esimerkkinä tästä mainittakoon kyselylomakkeiden kysymyksiin saadut vastaukset, joissa vastaaja on saattanut ymmärtää monet kysymykset aivan toisin kuin tutkija oli alun perin ajatellut. Mikäli tutkija edelleen kuitenkin käsittelee saatuja tuloksia oman alkuperäisen ajatusmallinsa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää tosina ja pätevinä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226–227.)

Reliabelius ja validius ovat kvalitatiivisessa tutkimuksessa saaneet erilaisia tulkintoja, koska esimerkiksi tapaustutkimuksen tai haastattelututkimuksen tekijä saattaa ajatella, että kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, ettei ole kahta samanlaista tapausta, joten perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät tule kyseeseen. Tästä huolimatta kaiken tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi jollakin tavalla arvioida. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227.)

Pohdin seuraavassa tämän opinnäytetyön tulosten luotettavuuteen ja pätevyyteen mahdollisesti vaikuttaneita tekijöitä. Merkittävimmin haastateltavien antamiin vastauksiin vaikuttanut yksittäinen tekijä on kieli. Haastatteluissa käytetyn kielen merkitys niistä saaduille vastauksille on kiistaton. Haastattelut toteutettiin suomenkielellä, joka haastateltavasta riippuen oli vähintäänkin hänen toinen kielensä, mutta useimmissa tapauksissa kolmas tai jopa neljäs kielensä. Haastattelujen

toteuttaminen suomenkielellä nostaa esiin muutamia kysymyksiä? Ymmärsivätkö haastateltavat mitä minä kysyin? Missä merkityksessä he ymmärsivät haastattelukysymyksissä käyttämäni käsitteet (liite 1): monikulttuurinen, yhteisöllisyys, kotoutuminen? Minkälaiset vastaukset olisin saanut jos olisin voinut haastatella naisia heidän omalla äidinkielellään?

On syytä huomioida myös se kuinka haastateltavat oli valittu ja sen mahdollinen johtaminen tutkimusaineiston vinoutumiseen. Haastatellut Naistarin asiakkaat valittiin siis minun ja Naistarin työntekijöiden harkintakyvyn perusteella ottaen huomioon heidän kielitaitonsa ja se, että he edustaisivat taustaltaan ja suhteeltaan Naistariin mahdollisimman monipuolista otosta. Haastatteluihin valittiin etniseltä taustaltaan erilaisia henkilöitä. He ovat asuneet Suomessa erimittaisia ajanjaksoja ja heidän Naistarilla viettämänsä aika eroaa toisistaan. Vaikka haastateltavien valinnassa huomioitiinkin useita eri tekijöitä, on kuitenkin periaatteessa mahdollista, että työntekijöiden mukana olo haastateltavien valintaprosessissa saattoi johtaa tutkimusaineiston vinoutumiseen.

Lisäksi opinnäytetyön otos oli melko pieni. Haastattelin opinnäytetyöhöni kuutta Naistarin asiakasta. Olisivatko saamani tulokset muuttuneet jos olisin haastatellut vaikkapa 20 Naistarin asiakasta? Myös se ketä haastattelin, saattoi vaikuttaa tutkimustuloksiin. Haastateltavan henkilöhistoria ja kulttuuritausta ovat läsnä haastattelutilanteessa ja vaikuttavat osaltaan haastateltavan antamiin vastauksiin. Opinnäytetyön tulokset saattaisivat olla hyvin toisenlaiset, mikäli haastattelut toteutettaisiin kuuden muun Naistarin asiakkaan kanssa, kuin niiden joita opinnäytetyötä varten tosiasiaassa haastateltiin.

Saatuihin vastauksiin saattoi vaikuttaa myös se, että haastattelut toteutettiin Naistarilla. Vaikka haastattelut tehtiin Naistarin työntekijöiltä ja muilta asiakkailta erillään olevassa tilassa, saattoi paikalla olla vaikutusta haastatteluissa saatuihin vastauksiin. Uskalsivatko haastateltavat olla rehellisiä vastauksissaan, vaikka oltiinkin Naistarilla? Opinnäytetyössäni saamieni tulosten luotettavuutta voidaan pitää kyseenalaisina myös sen vuoksi, että haastattelin opinnäytetyöhön osallistuneita naisia kutakin vain kerran, eikä kukaan muukaan arvioija ole haastatellut kyseisiä naisia samasta aiheesta, samoilla kysymyksillä.

Opinnäytetyön eettisyyttä käsiteltäessä on aiheellista pohtia ovatko haastatellut tunnistettavissa opinnäytetyöstä. Olen pyrkinyt estämään haastateltujen naisten tunnistettavuuden kahdella tavalla. Ensimmäkin olen muuttanut haastateltujen nimet niin, että ne edustaisivat maailmanlaajuisesti mahdollisimman yleisesti käytössä olevia naisten nimiä. Tämä estää sen, että nimestä pystyisi päättämään mistä haastateltu on kotoisin, etenkin kun olen luvun viisi alussa kertonut mistä maista haastatellut naiset ovat kotoisin. Toiseksi olen poiminut opinnäytetyössäni käyttämäni lainaukset siten, että niissä olisi mahdollisimman vähän tunnistamista edesauttavia tietoja. Opinnäytetyössäni käyttämäni lainaukset ovat yleisluontoisia mielipiteitä ja kokemuksia, jotka voisivat periaatteessa olla lähes kenen tahansa Naistarin asiakkaan kertomia.

Alkuperäinen tarkoitukseni oli käyttää opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä narratiivisuutta eli tarinallisuutta. Havaitsin kuitenkin hyvin varhaisessa vaiheessa, että valittu menetelmä ei tulisi tuottamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini. Koen, että tähän vaikutti ennen muuta se, että en voinut haastatella naisia heidän omalla äidinkielellään. Tämän vuoksi luovuin narratiivisen menetelmän käyttämisestä haastatteluissa. Koen tutkimusmenetelmän vaihtamisen soveltuvampaan menetelmään onnistuneena valintana ja, että sen myötä sain paremmin vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Opinnäytetyöprosessi nosti mieleeni seuraavanlaisia kysymyksiä yhteisöllisyydestä. Riittääkö yhteisöllisyydeksi se, että tehdään asioita yhdessä? Vietetään aikaa yhdessä? Tulisiko Naistarin asiakkaille olla enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa Naistarin toimintaan? Tulisiko Naistarin asiakkaille olla ehkä myös vastuuta Naistarin toiminnasta? Jääkö Naistari ilman tämän näkökulman huomioimista ”pelkäksi” palveluntarjoajaksi? Haluaako se olla sitä? Olisikin mielenkiintoista ottaa Naistarin yhteisöllisyys lähempään tarkasteluun tai pohtia naisten mahdollisuutta ja halua ottaa osaa Naistarin toiminnan suunnitteluun.

LÄHTEET

Bauman, Z. 2002 Notkea moderni. Suom. Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino

Harju-Tolppa, M. 2004. Setlementin monikulttuuristen naisryhmien voimaantuminen ja sosiaaliset verkostot. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Ammatillinen lisensiaattityö.

Hirsi Ali, A. 2006. Pakomatalla. Ilmestynyt suomeksi 2008. Porvoo: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Hirsijärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 13. osin uudistettu painos.

Hyyppä, M. 2005. Me-hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus, 70-85.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493

Rastas, A. Huttunen, L. & Löytty, O. (toim.) 2005 Suomalainen Vieraskirja. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino

Räsänen, J. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Suomen Työvalmennusakatemia julkaisu. Järvenpää: Julkiviestintä Oy

Sternberg, S. 2005 Mahdollistava yhteisöllisyys. Sukellus Setlementtityöhön. Setlementtijulkaisuja 12. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry. Toinen uudistettu painos

Suominen, S. (toim.) 2002 Henkilökohtainen palveluohjaus. Kokemäki: Omaiset Mielenterveytyön tukena Uudenmaan yhdistys ry.

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007 Palveluohjaus – Portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Profami Oy

Takkunen, U-M. 2006. Tilakysymys. Saatavilla www-muodossa, URL: <http://u-mtakkunen.nettisivut.fi/tilakysymys/tilakysymys/> Luettu 17.1.2009

Tampereen kaupunki 2009. Tampereen kaupungin Tietotuotannon ja laadunarvioinnin julkaisusarja B 4/2009. Tampere :. Saatavilla www-muodossa, URL: <http://www.tampere.fi/tilastot> Luettu 26.2.2009

Tampereen kaupunki 2008. Ulkomaan kansalaiset 31.12.2007. Tampere: Saatavilla www-muodossa, URL: <http://www.tampere.fi/tilastot> Luettu 26.2.2009

Tilastokeskus 2008a. Suomen väestö 2007. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla www-muodossa, URL: <http://www.stat.fi> Luettu 26.2.2009

Tilastokeskus 2008b. Maahanmuuttoa ja muuttovoittoa ennätysmäärä 2007. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla www-muodossa, URL: <http://www.stat.fi> Luettu 26.2.2009

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Viljanen, K. yksikön johtaja. 2008. Haastattelu 5.8.2008. Haastattelija Savolainen, K. videoitu, litteroitu, Viljanen tarkastanut litteroinnin 12.1.2009

LIITTEET

LIITE 1

HAASTATTELURUNKO

- Haastateltavan tausta
 - missä maassa/maissa asunut
 - koska tullut Suomeen
- Ensimmäistä kertaa Naistarilla
 - mistä kuullut Naistarista
 - koska tullut ensimmäisen kerran Naistarille
 - miksi tullut ensimmäisen kerran Naistarille
 - vastaanotto Naistarilla
- Kokemukset Naistarista
 - onko tutustunut Naistarilla muihin naisiin
 - onko tutustunut Naistarilla suomalaisiin naisiin työntekijöiden ja vapaaehtoisten lisäksi
 - kuinka usein käy Naistarilla
 - onko Naistari ”monikulttuurinen olohuone”
 - tuleeko Naistarille viettämään aikaa ilman, että olisi Naistarille mitään erityistä asiaa?
 - yhteisöllisyys Naistarilla?
 - onko Naistari tukenut hänen kotoutumistaan Suomeen?
 - Jos on niin miten?
 - Naistarissa tärkeintä

SIIRTOLAISUUS VUOSINA 1995–2007

Vuosi	Maahanmuutto	Maastamuutto	Nettosiirtolaisuus
1995	12 222	8 957	3 265
1996	13 294	10 587	2 707
1997	13 564	9 854	3 710
1998	14 192	10 817	3 375
1999	14 744	11 966	2 778
2000	16 895	14 311	2 584
2001	18 955	13 153	5 802
2002	18 113	12 891	5 222
2003	17 838	12 083	5 755
2004	20 333	13 656	6 677
2005	21 355	12 369	8 986
2006	22 451	12 107	10 344
2007	26 029	12 443	13 586

Alue- ja käsiteperustana kaikkina vuosina aluejako 1.1.2008

(Tilastokeskus 2008b)